

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Bf.II.705/2017/8.sz.

A Debreceni Ítéltábla, mint másodfokú bíróság Debrecenben, a 2018. február 12. napján megtartott nyilvános ülés alapján meghozta és kihirdette a következő

ítéletet:

Az előre kitervelten, a bűncselekmény elhárítására idős koránál fogva korlátozottan képes személy sérelmére elkövetett emberölés büntette és más bűncselekmény miatt vádlott ellen indított büntetőügyben a Debreceni Törvényszék 2017. szeptember 5. napján 9.B.552/2016/35. számú ítéletét megváltoztatja.

A vádlott I-II. tényállásban írt bűncselekményét egységesen kapcsolati erőszak büntettének [Btk. 212. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont] minősíti.

Egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

A szabadságvesztés tartamába beszámítja a vádlott által az elsőfokú ítélet kihirdetésétől a mai napig előzetes fogvatartásban töltött időt.

A másodfokú eljárásban 10.000 (tízezer) Ft - a vádlottat terhelő - bűnügyi költség merült fel.

Az ítélet ellen további fellebbezésnek nincs

Indokolás

A Debreceni Törvényszék vádlottat emberölés büntette [a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (továbbiakban Btk.) 160. § (1) bekezdés, (2) bekezdés k) pont), kapcsolati erőszak büntette [Btk. 212/A. § (1) bekezdés, (2) bekezdés b) pont] és személyi szabadság megsértésének büntette [Btk. 194. § (1) bekezdés] miatt halmazati büntetésül életfogytig tartó szabadságvesztésre és 10 év közügyektől eltiltásra ítélte. A szabadságvesztést fegyházban rendelte végrehajtani. A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének legkorábbi időpontját 25 évben állapította meg. Az eljárás során lefoglalt baltát elkobozta, rendelkezett a többi bűnjelről és kötelezte a vádlottat az eljárás során felmerült bűnügyi költség viselésére.

Az ítélet ellen két irányban jelentettek be fellebbezést.

Az ügyész a vádlott terhére, az emberölés büntetténél az előre kiterveltség, mint minősítő körülmény megállapítása, valamint súlyosítás érdekében terjesztett elő jogorvoslatot (elsőfokú

bírósági irat 36. szám). A perorvoslatot a B.80/2016/43-I. szám alatti indokolásában már kizárólag a büntetés súlyosítása, az életfogytig tartó szabadságvesztésből való feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjának huszonöt évnél későbbi időpontban történő megállapítása érdekében tartotta fenn. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság nem tulajdonított megfelelő nyomatékot a súlyosító körülményeknek és az elbírált bűncselekmények fokozott társadalomra veszélyességét nem jelzi a feltételes szabadságra bocsáthatóság időpontjáról szóló ítéleti rendelkezés, melynek súlyosítása indokolt.

A vádlott a büntetés enyhítése céljából, a védő pedig elsődlegesen eltérő, enyhébb minősítés megállapítása, a kapcsolati erőszak és a személyi szabadság megsértése tekintetében felmentés, illetve a büntetés enyhítése végett élt perorvoslattal.

A Debreceni Fellebbviteli Főügyészség a Bf. 406/2017/3-II. számú átiratában a vádlott terhére bejelentett ügyészi fellebbezést módosítással tartotta fenn. Érvei szerint a megalapozottan megállapított tényállásból a bíróság okszerűen vont következtetést a vádlott bűnösségére, azonban a II. tényállásbeli cselekmény külön nem valósítja meg a személyi szabadság megsértésének büntettét, hanem az I. tényállásban írt cselekménnyel együtt természetes egységet alkotva egységesen a Btk. 212/A. § (1) bekezdése és a (2) bekezdés b) pontja szerint kapcsolati erőszak büntettének minősül. Erre tekintettel a minősítés megváltoztatására és a büntetésnek az ügyészi indítvány szerinti súlyosítására tett indítványt.

A nyilvános ülésen az ügyész a fellebbezésekre tett észrevételében foglaltakat fenntartotta.

A vádlott és a védő perorvoslatukat szintén fenntartották.

A fellebbezések érdemben nem alaposak, a másodfokú ügyészi indítvány a II. tényállásba foglalt cselekmény minősítése kapcsán viszont alapos.

A bejelentett perorvoslatok folytán az ítéletábrá az elsőfokú bíróság ítéletét és az azt megelőző eljárást a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (továbbiakban Be.) 348. § (1) bekezdése alapján teljes terjedelemben felülbírált. A törvényben előírt teljes revízió keretében a fellebbezések okára és céljára tekintet nélkül bírálta felül a tényállás megalapozottságát, a bűnösség megállapítását, a bűncselekmények minősítését és a büntetés kiszabását is.

A felülbírálat során a másodfokú bíróság megállapította, hogy a törvényszék a bizonyítási eljárást a perrendi szabályok megtartásával folytatta le. Nem vétett sem feltétlen, sem olyan jellegű relatív perjogi hibát, amely a bizonyítás törvényességét érintené, vagy az érdemi felülbírálatot kizárná. Megjegyzendő azonban, hogy a tárgyalási határnapok meghatározása nem felelt meg mindenben a Be. 278. § (3) bekezdésének, mely szerint a tárgyalást a soronkívüliségekre vonatkozó rendelkezések szem előtt tartásával a lehető legközelebbi határnapra úgy kell kitűzni, hogy a bíróság az ügyet lehetőleg elnapolás nélkül, ésszerű határidőn belül be tudja fejezni. A vádban jelzett és a bíróság által vizsgált bizonyítási eszközök számára, terjedelmére tekintettel az ügy egy tárgyaláson valóban nem volt befejezhető, de kilenc határnapot nem igényelt az érdemi elbírálás. Ilyen esetekben célszerű egy intézkedéssel több tárgyalási határnap kitűzése, mely garanciája lehet a Be. 64/A. § (1) bekezdés a) és d) pontja szerint soron kívül folytatandó, kiemelt jelentőségű ügy ésszerű határidőn belül való lezárásának. Az első, 2017. január 6-i határnapra a bíróság csak a vádlott kihallgatását tervezte a kitűzés szerint (7. számú elsőfokú irat), és a tárgyalást úgy napolta el 2017. február 21. napjára, hogy ismét csak a vádlotti kihallgatásának folytatását ütemezte. Ezen pervittel szemben indokolt lett volna több tárgyalási határnapot meghatározni úgy, hogy valamennyi

bizonyítási eszköz megvizsgálására legyen lehetőség. A kiemelték értelemszerűen nem érintik a bizonyítás törvényességét, de alapvető törvényi cél a jelenleg hatályos törvényben is az eljárások gyors, szakszerű, a törvénynek megfelelő, megalapozott elintézése.

Az elsőfokú bíróság a Be. 75. § (1) bekezdésében előírt ügyfelderítési kötelezettségének eleget tett és döntően megalapozott tényállást állapított meg, mely csak szűk körbentért el az iratok tartalmától [Be. 351. § (2) bekezdés c) pont]. A bíróság részben elírva, pontatlanul rögzítette a sértett korábbi munkahelyét, melynek pontosítása volt indokolt.

A megalapozatlanság csekély súlyú, és csak részleges, ezért a másodfokú eljárásban kiküszöbölhető volt. Az ítéletábra a tényállást a Be. 352. § (2) bekezdés a) pontjában írt jogkörében az iratok tartalma és ténybeli alapján a következők szerint helyesbíti, illetve egészíti ki.

- 2. oldal utolsó bekezdés: sértett a Nonprofit Kft-nél dolgozott.

A kiegészítéssel és helyesbítéssel a tényállás teljes mértékben megalapozottá vált és a Be. 352. § (2) bekezdés értelmében a másodfokú ítélezés alapját képezte. Más megalapozatlansági ok nem volt rögzíthető. A másodfokú ügyész által jelzett ténybeli hiányosság nem igazolt, mert az ítélet a releváns tényeket teljes körűen tartalmazza az I-II. tényállásban is. A minősítés módosításához nem volt szükséges ténybeli reformáció, az ítélet ugyanis a valóban lényeges tényeket megállapította.

A törvényszék az ügy helyes megítélése szempontjából lényeges bizonyítékokat megvizsgálta és azokat a logika szabályai szerint okszerűen értékelte. Mindhárom tényállást illetően számba vette a terhelt védekezését, a releváns tanúvallomásokat, az orvos szakértői bizonyítás anyagát, a helyszín adatait, valamint a meghatározó okirati bizonyítékokat, melyeket egyenként és kölcsönösen, együttthasításukban is nagy gondossággal, részletekbe menően mérlegelt. A bíróság az indokolási kötelezettségét színvonalasan teljesítette, melyben foglaltakkal a másodfokú bíróság egyetértett.

A tényállást támadó védelmi fellebbezés kapcsán az ítéletábra megjegyzi, hogy a tényállás megállapítására jogosult és kötelezett „ténybírósnak” az elsőfokú bíróság minősül. A logika törvényeinek megfelelő, törvényes bizonyításon nyugvó mérlegelés a másodfokú eljárásban eredményesen nem támadható a tényálláshoz kötöttség elve folytán. Érdemi megalapozatlansági hiba nem volt tapasztalható, ezért az eltérő tényállás megállapítását és a vádlott részbeni felmentését célzó védelmi jogorvoslat eredményre nem vezethetett.

Az elsőfokú bíróság törvényesen vont következtetést a vádlott bűnösségére, azonban az I-II. tényállásbeli cselekmények minősítését módosítani kellett.

A III. tényállásban írt, legsúlyosabb megítélésű élet elleni bűncselekmény minősítése törvényes. A vádlott egy baltával két ízben nagy erővel, a fejsze fokával fejen ütötte az ágyon fekvő sértettet, aki halálos koponya- és agysérülést szenvedett (ítélet 9. oldal 1. bekezdés, 10. oldal 1-6. bekezdés). A vádlott egyenes szándékkal ölt, lényegében agyonütötte a baltával a sértettet.

Nem tévedett az elsőfokú bíróság, amikor az irányadó tényállás tükrében mellőzte az előre kitervelt elkövetés megállapítását, mert e minősített esetnek hiányoznak a kétséget kizáróan bizonyított ténybeli alapjai, mindezt már az ügyész sem kifogásolta fellebbezése indoklásában és a másodfokú eljárásban. E tekintetben az elsőfokú bíróság az ítélet 43. oldalán szintén részletes, alapos indokolást adott, melynek ismételése szükségtelen a másodfokú határozatban.

Ugyanakkor törvényes a Btk. 160. § (2) bekezdés k) pontjában írt minősítő körülmény megállapítása. A sértett ugyanis születése óta meglévő értelmi fogyatékosága, mentális betegsége, a vádlotti terror és mozgáskorlátozottsága miatt valóban korlátozottan volt képes a védekezésre.

Az elsőfokú bíróság viszont tévesen minősítette külön a Btk. 194. § (1) bekezdése szerint a II. tényállásban írt cselekményrészt személyi szabadság megsértése büntettként, mert helyesen az I-II. tényállásbeli cselekmények a Btk. 212/A. § (2) bekezdés b) pontjában írt törvényi egységként megjelenő bűncselekményt valósítják meg.

A Btk. 212/A. § (1) bekezdése értelmében, aki gyermekének szülője, továbbá az elkövetéskor vagy korábban a közös háztartásban vagy lakásban élő hozzátartozója, volt házastársa, volt élettársa, gondnoka, gondnokoltja, gyámja vagy gyámoltja sérelmére rendszeresen

- a) az emberi méltóságot súlyosan sértő, megalázó, erőszakos magatartást tanúsít,
- b) illetve a közös gazdálkodás körébe vagy közös vagyonba tartozó anyagi javakat von el, és ezzel a sértettet súlyos nélkülözésnek teszi ki,

ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétséget követ el.

A törvényi szakasz (2) bekezdése szerint büntettként, súlyosabban minősül az (1) bekezdésben írt alapeseti törvényi tényállás, ha az idézett bekezdésben meghatározott személy sérelmére rendszeresen követnek el:

- a) a 164. § (2) bekezdés szerinti testi sértést vagy a 227. § (2) bekezdés szerinti becsületsértést,
- b) még súlyosabban, egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegetve, ha a Btk. 164. § (3) bekezdése és (4) bekezdése szerinti testi sértést, a 194. § (1) bekezdése szerinti személyi szabadság megsértését vagy kényszerítést.

Az (1) bekezdésben meghatározott alapeseti vétség csak magánindítványra büntethető, a (2) bekezdésbe írt minősített esetek büntethetőségének azonban a magánindítvány nem feltétele. Utal rá a másodfokú bíróság, hogy a (2) bekezdés szerinti magatartás büntethetősége annak ellenére nem függ a magánindítvány előterjesztésétől, hogy az annak alapjául szolgáló cselekmények közül egyesek (könnyű testi sértés, tetteges becsületsértés) alapesetben magánindítványhoz kötöttek (EBH.2017. B.17. III.).

A vádlott hozzátartozójával, házastársával szemben tanúsított rendszeresen erőszakos, testi sérüléseket is okozó elkövetési magatartást, a sértettet mintegy terrorizálta, mely végül életének kioltásához vezetett. Az alapeseti tényállás megvalósulása egyértelmű és a bűncselekményt a Btk. 164. § (3) bekezdés c) pontja szerint megvalósított könnyű testi sértések minősítik súlyosabban a Btk. 164. § (2) bekezdés b) pontjának I. fordulata szerint.

A kapcsolati erőszak büntettnéne tényállásszerűségéhez megkívánt rendszeresség az elkövetési cselekmények alkalmosszerűségét kizáró fogalom. Jelentés tartalma több, mint az ismétlődés, mert tartalmazza az elkövetőnek az egyes alkalmakat összekapcsoló tudatállapotát és lényegében azt fejezi ki, hogy az elkövető mintegy „rendszerint csinál” magatartásából, mely nem rendkívüli, azaz legalább két elkövetés esetében is megállapítható [Kúria EBH2017. B.17. I.]

A (2) bekezdésében szabályozott bűncselekmény a törvényi egység egy újabb formája, ami a folytatólagos egység módjára szintén a bűnhalmazat kiküszöbölését jelenti [Dr.: Btk. XX. Fejezet. A gyermekek érdekeit sértő és a család elleni bűncselekmények, a 212/A. §-hoz írt magyarázat,

Magyar Büntetőjog Kommentár a gyakorlat számára 3. kiadás, (szerk. Dr.), HVGORAC Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2013, 812. o.].

A valóban érdemi és bonyolultabb jogkérdés, hogy a Btk. 212/A. § (2) bekezdés II. fordulata kimerült-e, mert ebben az esetben kizárt a II. tényállásba foglalt személyi szabadság megsértésének önálló megállapítása az idézett törvényi egység folytán. A személyi szabadság megsértése vitathatatlanul megvalósult, mert a vádlott cselekménye alkalmas volt arra, hogy a sértettet megfosssa személyi szabadságától, a mozgási, helyváltoztatási, tartózkodási hely szabad megválasztásának lehetőségétől. [Kúria Bfv.I.1471/2015/6.].

A személyi szabadság elvonása egyszeri cselekmény volt, mely cselekményrésznél a rendszeresség nem igazolt. Ettől függetlenül a testi sértési cselekmények rendszerességéhez szorosan kapcsolódó, a sértettet terrorban tartó, személyi szabadság elvonásával járó cselekményrész - miként a másodfokú ügyész kifejtette - nem jár külön büntetőjogi következménnyel, hanem a már felhívott törvényi egységbe olvad. Ezért a másodfokú bíróság a vádlott I-II. tényállásban írt cselekményeit egységesen kapcsolati erőszak büntettének minősítette, mellőzve a személyi szabadság megvalósulására utalást, ami dogmatikailag sem helyes. Nem foglalható el ugyanis olyan jogi álláspont, miszerint egyszeri cselekmény megvalósítása bűnhalmazatot alkotva súlyosabb jogkövetkezményekkel jár, mint a többszöri elkövetéssel megvalósított egy rendbeli bűncselekmény.

Az elsőfokú bíróság a bűnösségi körülményeket feltárta és azoknak megfelelő nyomatékot tulajdonítva a vádlottal szemben tetтарыыos, a büntetési célok elérésére alkalmas, a büntetéskiszabási elvekkel összhangban álló büntetést szabott ki. A törvényszék helyes indokai szerint is, a vádlott esetében szükséges határozatlan tartamú, életfogytig tartó fegyházban végrehajtandó szabadságvesztés kiszabása. A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kizárására nincs megfelelő indok és helyes a feltételes szabadság legkorábbi időpontjának 25 évben való meghatározása is.

A büntetőjog társadalmi rendeltetése az, hogy a jogrendszer egészének zárköve legyen [23/1990. (X.31.) AB határozat]. A Btk. 79. §-a szerint a büntetés célja a társadalom védelme érdekében annak megelőzése, hogy akár az elkövető, akár más bűncselekményt kövessen el (egyéni és általános megelőzés). A Btk. 80. § (1) bekezdése szerint a büntetést e törvényben meghatározott keretek között, a céljának szem előtt tartásával úgy kell kiszabni, hogy igazodjon a bűncselekmény tárgyi súlyához, a bűnösség fokához, az elkövető társadalomra veszélyességéhez, valamint az egyéb enyhítő és súlyosító körülményekhez.

A büntetéskiszabás során a büntetőjog általános elveire, és az Alaptörvényből fakadó alkotmányos követelményekre is figyelemmel kell lenni. „A büntetéssel történő jogkorlátozásnak meg kell felelnie az arányosságnak, a szükségszerűségnek és az ultima ratio elveinek" (1214/B/1990 AB határozat). A szankció arányossága azt is jelenti, hogy a hasonló tett elkövetőit hasonló büntetéssel kell sújtani az elkövetett tethhez, és a bűnösség mértékéhez is viszonyítva, de az arányosság vizsgálata a sérelem, a kár, a bűnösség foka, a bűncselekmények súlya egybevetését is feltételezi. Az arányosság jelenti a tett arányosságát, de a büntetésnek az elkövető személyiségéhez is igazodnia kell. Az egyéniesítés azonban nem sértheti a bírói gyakorlat egységének elvét, amely a jogbiztonság és a törvény előtti egyenlőség szempontjából alapvető. Ennek megfelelően a hasonló súlyú bűncselekményekre, illetve hasonló személyi körülményekkel jellemzett elkövetőkkel szemben nem szabad lényegesen eltérő szankciókat alkalmazni. Az egyes bűncselekmények természetéhez és a súlyához igazodó büntetési rendszer és a büntetéskiszabás normatív előírásain nyugvó büntetések együttesen szolgálják a jogállami büntetés funkcióját, a társadalom védelmét, a

szankcióval történő arányos és megérdemelt viszonzást, valamint a speciális és generális prevenciót. A büntetés kiszabása során figyelembe kell venni a már idézetteknek megfelelően a bűnelkövető személyi körülményeit, többek között az előéletét (23/2014. (VII.15.) AB határozat III. rész 42. bekezdés).

Ezen elveket és az idézett körülményeket mérlegre téve az ítélőtábla úgy ítélte meg, hogy az elsőfokú bíróság által alkalmazott büntetés tetтарыos, sem túl szigorúnak, sem túl enyhének nem tekinthető, ezért a büntetést támadó fellebbezések eredményre nem vezethettek. A jelenleg már hatvankettedik évében járó vádlottnál a feltételes szabadságra bocsáthatóság legkorábbi időpontjának huszonöt évben való meghatározása túl alacsony tartamnak nem tekinthető, nem minősül enyhe szankciónak, súlyosítására ezért a másodfokú bíróság nem látott alapot, ahogy az enyhítésnek sem álltak fenn a törvényi előfeltételei.

A maximális, tíz éves tartamban meghatározott közügyektől eltiltás mellékbüntetés is mindenben törvényes.

Az elsőfokú bíróság a törvénynek megfelelően döntött az előzetes fogvatartás beszámításáról, a bűnjelekről és a bűnügyi költség viseléséről is.

A kifejtettekre figyelemmel a Debreceni Ítélőtábla az elsőfokú bíróság ítéletét a szükséges részben a Be. 372. § (1) bekezdés alapján megváltoztatta, míg a törvénynek megfelelő rendelkezéseit a Be. 371. § (1) bekezdés alkalmazásával helybenhagyta.

A másodfokú bíróság a vádlott által az elsőfokú ítélet kihirdetésétől a másodfokú elbírálásig előzetes letartóztatásban töltött időt a Btk. 92. § (1) bekezdése alapján számította be a szabadságvesztésbe.

A másodfokú eljárásban felmerült és a bűnösnek kimondott vádlottat terhelő bűnügyi költséget az ítélőtábla a Be. 381. § (1) bekezdése alapján állapította meg.

Az ítélet ellen nincs joghatályos másodfellebbezési jog, azaz a harmadfokú eljárás lehetősége nem nyílt meg, mert bűnösség kérdésében a másodfokú bíróság nem hozott ellentétes döntést, a Be. 386. § (1) bekezdés c) pontjában írt feltételek nem állnak fenn, mert nem került sor felmentésre, részfelmentésre, vagy eljárás megszüntetésre, részmegszüntetésre. Valójában azt állapította meg a másodfokú bíróság, hogy a II. tényállásban személyi szabadság megsértése büntette a kapcsolati erőszak törvényi egységébe olvad, mely minősítésbeli kérdés és nem jelent ellentétes döntést.

Debrecen, 2018. február 12.

Dr. Elek Balázs sk.a tanács elnöke, Dr. Háger Tamás sk.előadó bíró, Dr. Toma Attila sk. bíró

ZÁRADÉK: A Debreceni Törvényszék 9.B.552/2016/35. számú ítélete a másodfokú határozatban írt változtatással a mai napon jogerőre emelkedett és végrehajthatóvá vált.

Debrecen, 2018. február 12.

Dr. Elek Balázs sk.
a tanács elnöke

A kiadmány hitelül
tisztviselő